

Socialtjänstnämnden

Kommunstyrelsens förslag till budget 2004 och inriktning för 2005 och 2006

Mnkr	Budget 2003	Budget 2004	Plan 2005	Plan 2006
Driftverksamhet				
Kostnader (-)	-1 127,4	-1 135,3	-1 135,3	-1 135,3
Intäkter	396,8	396,8	396,8	396,8
Netto	-730,6	-738,5	-738,5	-738,5

Nämndens uppgifter

Inom socialtjänstnämnden har vissa kommunövergripande verksamheter samlats. Det gäller bl.a. insatser för hemlösa, jourverksamheter, familjerådgivningen, lovverksamhet för funktionshindrade barn, insatser för ungdomar och vuxna som sker i enlighet med LSS samt beslut om tillstånd för alkoholutskänkning. Nämnden har också ett samordnande och övergripande ansvar för stadens drog- och brottsförebyggande arbete, för kommunövergripande uppsökande arbete inom individ- och familjeomsorg samt för att erbjuda personer med funktionshinder rätt insatser. Nämnden arbetar även på uppdrag av stadsdelsnämnderna samt har ett övergripande och samordnande ansvar för utbyggnad av boenden för hemlösa i staden.

Mål för verksamheten 2004-2006

Nämnden skall

- * förebygga och motverka hemlöshet
- * verka för ett minskat drogmissbruk
- * uppmärksamma kvinnornas och barnens situation.

Strategi för en solidarisk social politik

De övergripande målen för nämndens verksamheter är i huvudsak två:

- skapa varaktiga sociala förbättringar både för dem som är marginaliserade och för dem som är i kris
- förebygga ytterligare marginalisering och utslagning av människor i utsatta situationer i livet.

För att åstadkomma detta krävs en samlad strategi. Strategin skall fokusera på egenmakten hos dessa människor, med det egna värdet som främsta grund. De insatser som utförs måste dessutom utnyttja den förmåga som finns hos alla människor.

Staden har det yttersta ansvaret för människor i utsatta lägen. I arbetet med marginaliserade är frivillig- och klientorganisationerna ett komplement. Målet för samarbete mellan staden och frivilligorganisationerna skall vara att synergi-

effekter uppstår, dvs. att slutresultatet blir större än de ingående enskilda delarna. I stadens sociala arbete är också det förebyggande arbetet centralt.

Särskilda satsningar för kvinnor

Våld mot kvinnor är ett uttryck för den manliga maktstrukturens förtryck av kvinnor. Misshandlade kvinnors behov måste uppmärksammas. Socialtjänstnämnden skall erbjuda stadsdelsnämnderna ett utbildningspaket som främst riktar sig till personal i socialtjänsten, förskolan och grundskolan och som behandlar problemet med våld mot kvinnor. Utbildning om mäns våld mot kvinnor är viktig för att förebygga och på ett tidigt stadium sätta in åtgärder mot kvinnomisshandel.

Socialtjänstnämnden kommer att ta fram förslag till utbyggnad av fler platser inom skyddat boende för misshandlade kvinnor. Samarbetet med de mansorganisationer som arbetar med att få män att upphöra med övergrepp mot kvinnor bör fördjupas och utvecklas.

Ett växande problem är situationen för unga kvinnor i patriarkala familjer, såväl svenska som invandrade. I staden finns i dag ett subventionerat boende för flickor i åldrarna 13-20 år som på grund av våld eller hot om våld från nära anhörig är i behov av skyddat boende. Efterfrågan överstiger inte tillgången varför utbudet för dem med störst behov kan antas vara tillräckligt. Samtidigt finns det ett flertal flickor/unga kvinnor som behöver stöd och hjälp i andra former. Dessa former måste utvecklas genom metodarbete, där utbildning och verksamhetsutveckling är viktiga delar.

Det är viktigt att den antagna handlingsplanen för att hjälpa prostituerade att komma ur prostitutionen konkretiseras i aktiva åtgärder och metoder. Ett allt allvarligare problem är trafficking, dvs. kvinnohandel där ofta kvinnor mot sin vilja förs över nationsgränser för prostitution. Kvinnor i dessa situationer bryts ned psykiskt och fysiskt. Socialtjänstnämnden skall arbeta med att ta fram stödboenden dels för kvinnor som prostituerar sig och som är hemlösa eller behöver stöd för att komma ifrån den som exploaterar henne, dels för kvinnor utsatta för trafficking som tillfälligt behöver bostad och stöd i avvaktan på att kunna flytta hem.

Stadens deltagande i Operation Kvinnofrid fortsätter.

Barn i behov av stöd

När en kvinna utsätts för våld i familjen drabbas barnen direkt eller indirekt. Det är viktigt att se till barnens bästa i detta sammanhang. Även deras behov måste tillgodoses. Arbetsmetoderna för att på bästa sätt kunna möta våld inom familjen bör ses över och utvecklas. Barn till föräldrar med missbruksproblem, barn till psykiskt funktionshindrade och andra barn som far illa på grund av föräldrarnas problem eller på grund av egna problem är riskgrupper som staden måste uppmärksamma.

Socialtjänstnämnden driver flera akut- och utredningshem för barn. Dessa hem är intäktsfinansierade. Skyddsaspekten för barn i akut krisläge behöver förstärkas. När hemsituationen helt är satt ur spel och det inte finns jourhem eller tillgängliga jourhem inte passar just det barnet behövs akut- och utredningshem. Barn kan också behöva akutplaceras av andra orsaker än en icke fungerande hemsituation. För att säkra tillgången på platser för akutplaceringar tillförs socialtjänstnämnden 7,5 mnkr. Medlen skall användas till att helt eller delvis subventionera stadsdelsnämndernas akutplaceringar av barn.

Hemlöshet

Tak-över-huvudet-garantin för hemlösa infördes under 1999. Socialtjänstnämnden har utvärderat effekterna och utreder förändringar i riktning mot en mer flexibel, fältförlagd biståndsbedömning.

I arbetet med att möta de hemlösa är det viktigt att ingen stängs ute från den vård och omsorg som personen är i behov av. Arbetsstrategierna måste vara mångfacetterade. Mycket kraft måste läggas på lågtröskelverksamheter och öppna dagverksamheter, där en första kontakt kan tas och förtroende vinnas. Även motivations- och planeringsboenden skall byggas ut.

Hemlösheten kan inte mötas enbart med boende. Meningsfull sysselsättning är en förutsättning för en väg tillbaka. En modell för samverkan mellan boende, vård och sysselsättning skall byggas upp i samarbete med någon eller några intresserade frivillig- eller klientorganisationer. Möjligheterna för de hemlösa själva att delta i byggandet av bostäder genom självbyggeriprojekt skall prövas. Socialtjänstnämnden skall tillsammans med bostadsförmedlingen öka antalet försöks- och träningslägenheter. Försöks- och träningslägenheter är nödvändiga för att steget från särskilt boende till eget boende skall kunna tas.

Ett boende för hemlösa skall inrättas för den lilla grupp våldsamma hemlösa som av olika orsaker är svårplacerade. Boendet måste ha mycket kvalificerad personal. Under året skall socialtjänstnämnden även se över möjligheten att skapa utrymme för ett boende för HIV-smittade och AIDS-sjuka missbrukare.

I stadens prioriterade arbete mot hemlöshet är arbetet med att förhindra vräkningar en viktig del. Socialtjänstnämnden skall undersöka möjligheten att införa en vräkningsakut. Det behövs tätare kontakter mellan socialtjänsten och bostadsbolagen i ett tidigare skede samt proaktiva insatser exempelvis med boendestöd från socialtjänstens sida. För att klara av ett eget boende kan den enskilda personen behöva stöd och hjälp med saker som rör det egna boendet.

Landstinget driver Hållpunkt Maria som tillhandahåller primärvård för hemlösa personer. I anslutning till Hållpunkt Maria finns även tandläkarmottagning och fotvård. Till Hållpunkt Maria söker sig många hemlösa och verksamheten har förutsättningar att kunna breddas. Under året skall socialtjänstnämnden undersöka förutsättningarna för att på Hållpunkt Maria kunna komplettera landstingets verksamhet genom kommunala tjänster, såsom socialsekreterare, samt även uppta förhandlingar med landstinget om längre öppethållande.

Hemlöshetsproblematiken är komplex. Det krävs att forskningen omfattar alla de delar av samhällsstrukturen som på något sätt berör den enskilde personen, s.k. tvärvetenskaplig forskning. Enheten för hemlösa möter ca en tredjedel av de hemlösa i Stockholm och skulle därför kunna utgöra en bra bas för ett kunskapscenter. Det finns dock en mängd organisationer som riktar sig till hemlösa varför ett nära samarbete är nödvändigt. Till kunskapscentret kan också FoU-enheten knytas för forskning, utbildningssamordning samt utveckling av samarbetet med högskolorna. Samtidigt måste hela tiden brukarinflytandet vara stort, utvecklandet av kontakterna med hemlösa är därför nödvändiga.

Stiftelsen Hotellhem

Stiftelsen Hotellhem är en viktig aktör och samverkanspartner och utgör en del i helheten i arbetet för att möta de hemlösa. Stiftelsen erbjuder också boende för bl.a. ungdomar. Målet är att de flesta av stiftelsens hyresgäster på sikt skall kunna flytta till ett vanligt boende. En mindre del av stiftelsens boenden utgörs av omvårdnadsboenden.

Stiftelsen har också ett ansvar att tillhandahålla genomgångsbostäder för flyktingar. Beredskap måste finnas för utbyggnad om behovet av genomgångsbostäder ökar. Den pågående planeringen av insprängda genomgångsbostäder skall fortsätta. Däremot skall staden inte investera i nya, stora anläggningar.

Åtgärder mot missbruk

Arbetet med att kraftfullt agera mot missbruket skall fortsätta. Det finns en stark koppling mellan missbruk av narkotika och alkohol. Arbetet mot den ökande konsumtionen måste intensifieras. Nämnden undersöker förutsättningarna för ett kompetenscentrum för alkohol- och andra drogfrågor, ett kompetenscentrum där stadsdelsnämnderna kan söka information och stöd. Staden är tillsammans med andra kommuner delaktig i den nationella satsningen Mobilisering mot narkotika. Tillsammans med Göteborg och Malmö deltar staden i ett särskilt storstadsinriktat projekt för att minska narkotikamissbruk och stärka förebyggande arbete. Projektet genomförs på stadsdelsnämnds nivå.

Det är i dag svårt för missbrukare att få avgiftning hos landstinget. Tiden för avgiftningen blir dessutom allt kortare. Avgiftningen är oundgänglig för vidare rehabilitering.

Inom missbruksvården skall metodfrågorna ses över. Slutenvård skall komplettera öppenvård och relationerna dem emellan utvecklas och förändras. Det är även angeläget med en förbättrad samverkan mellan staden, landstinget och frivårdsmyndigheten, som samtliga arbetar med vård och rehabilitering av missbrukare. Socialtjänstnämnden skall följa tunga missbrukare för att se till att vårdkedjan fungerar. I annat fall blir vårdinsatser snabbt verkningslösa. Uppehåll mellan avgiftning, behandling eller kriminalvård kan leda till fördjupat beroende.

Det är angeläget att staden anpassar stöd och behandlingar till den enskilde missbrukarens egna förutsättningar. Satsningar på familjerådslag och nyttjande

av befintliga nätverk har visat sig vara framgångsrika och bör prövas, men det är inte en metod som passar alla missbrukare. Socialtjänstnämnden undersöker förutsättningarna för olika behandlingsinsatser för kvinnor med missbruk. Det är viktigt att understryka vikten av att flera olika behandlingsinsatser skall finnas att tillgå, och stor hänsyn skall tas till klientens önskemål om vårdform.

Det är viktigt att socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna arbetar vidare med att utveckla och förbättra missbruksvården utifrån vad som framkommit vid kartläggningen av missbruksvårdens utveckling i staden. Det uppsökande arbetet, varav merparten sker inom stadsdelsnämnderna, skall ha hög prioritet. Enheten för hemlösa är viktig för samordningen inom detta område.

I stadens förebyggande arbete mot missbruk är tillståndsgivningen för utskänkningstillstånd ett viktigt instrument. Tillståndsgivningen bygger på stadens alkoholpolicy, som är under omarbetande.

I och med att fler och fler spelformer blir lättillgängliga ökar riskerna för spelmissbruk, staden måste bevaka händelseutvecklingen inom detta område.

Drog- och brottsförebyggande insatser för ungdomar

Kompetenscentret för alkohol- och drogfrågor, som nämns under "Åtgärder mot missbruk", skall komplettera de förebyggande insatser som görs inom ramen för Preventionscentrum (Precens). Staden har genom Precens de senaste åren genomfört informationskampanjer till föräldrar om ungdomars drogvanor. Dessa kampanjer fyller en viktig funktion för att sprida kunskap om den stora mängden nya droger och de allt yngre drogmissbrukarna. Genom tillskapandet av drogsamordnare i stadsdelsnämnderna finns i dag en god överblick över det drogförebyggande arbetet i staden. Precens utför ett mycket viktigt strategiskt preventionsarbete, och staden måste på bästa sätt tillvarata Precens kompetens genom täta kopplingar mellan Precens och stadens övriga aktörer inom samma område, som t.ex. Maria Ungdom, stadsdelsnämndernas drogsamordnare och brottsförebyggande råd m.m.

Maria Ungdomsenhet är en viktig central resurs i arbetet med att minska missbruket bland Stockholms unga. Enheten har en utåtriktad profil och håller genom en intern omorganisation på att skapa förutsättningar för en mer flexibel organisation. En del i omorganisationen är att fördjupa och utveckla samarbetet med stadsdelsnämnderna. Genom att färre parter från 2003 deltar i verksamheten frigörs resurser till ett mer offensivt missbruksarbete. Det gäller dock att noggrant följa utvecklingen så att inte det utåtriktade arbetet får stå tillbaka genom en ökad ärendebelastning.

Det brottsförebyggande arbetet måste intensifieras. Samverkan mellan närpolisen, ideella föreningar, föräldrar, skola och socialtjänst är mycket viktig. Föräldrarna måste in tidigt i arbetet. Socialtjänstnämnden har sedan tidigare i uppdrag att ta fram en brottsförebyggande strategi för staden. I arbetet måste all kompetens samlas och kunskap spridas om effektiva förebyggande metoder. Socialtjänsten bör fortsätta samarbetet med polis och övrigt rättsväsende samt med kranskommunerna för att stävja kriminalitet hos ungdomar. Det är samti-

digt viktigt att staten tar sitt ansvar för insatser inom polis, kriminalvård och LVU-vård.

Undersökningar visar att en stor del av brottsoffren har varit missnöjda med det bemötande de fått av samhälle och socialtjänst. Inom ramen för Precens verksamhet finns stöd för brottsoffer, men denna verksamhet måste utvecklas. Socialtjänstnämnden skall därför se över förutsättningarna för en samlad insats för professionellt stöd och bistånd till brottsoffer.

Lagen om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) föreskriver hur varje stadsdelsnämnd skall arbeta. Något enhetligt sätt att arbeta utifrån LUL finns inte i dag. För att komma till rätta med situationen bör socialtjänstnämnden ge stöd till stadsdelsnämnderna om hur arbetet med LUL skall bedrivas.

Satsning på personer med psykiskt funktionshinder

Socialtjänsten har en pådrivande roll för att skapa förutsättningar för psykiskt funktionshindrade att få en meningsfull sysselsättning och att i detta arbete skapa fungerande samarbete med landstinget och andra som har ansvar för denna grupp. En viktig fråga är den kritiska punkt när ansvaret för psykiskt funktionshindrade skall övergå från landstinget till staden. Former och rutiner för denna överföring måste utarbetas. Utgångspunkten för arbetet är en uppföljning av den gemensamma policy staden och landstinget tecknat. Socialtjänstnämnden har tagit fram riktlinjer och anvisningar för hur policyprogrammet skall verkställas. En annan viktig uppgift är att stödja anhöriga som ofta tar ett stort ansvar i det tysta.

Utjämning av LSS-kostnader

En parlamentarisk kommitté har på uppdrag av regeringen utrett hur utjämning av kostnadsskillnader mellan kommuner avseende verksamhet enligt LSS skall ske. Utjämningssystemet skall stödja kommuner som har och utvecklar sin verksamhet samtidigt som det skall minimera oönskade styreffekter mellan kommunerna. Införandet av utjämningssystemet innebär för staden att den mellankommunala kostnadsutjämningen upphör och att nämndernas kostnader för köp av platser i andra kommuner minskar. Vid införandet av utjämningssystemet bör avtalen noggrant följas upp. Överföring av det ekonomiska och verksamhetsmässiga ansvaret till en annan kommun måste ske med stor hänsyn till den funktionshindrade.

Samverkan med landstinget

Det är angeläget att samordna resurser och ansvar i arbetet med missbrukare och psykiskt funktionshindrade. Alltför ofta uppstår gränsdragningsproblem mellan kommun och landsting. Detta kan också gälla barn som väntar på exempelvis barnpsykiatriska utredningar samt sjukvårdsinsatser för missbrukare och psykiskt funktionshindrade. Det är väsentligt att staden och Stockholms läns landsting kommer lika långt i sin samverkan när det gäller vård och behandling för missbrukare och psykiskt funktionshindrade som har skett genom

överenskommelsen inom äldreomsorgen och omsorgen om fysiskt funktionshindrade.

Ideella organisationer

För många människor som hamnat utanför det sociala nätverket utgör de ideella föreningarnas insatser en länk till social gemenskap. Genom det ideella engagemanget har frivilligorganisationerna särskilda möjligheter att nå dessa människor. Frivilligorganisationerna utgör ett komplement till stadens sätt att arbeta, och genom samarbete kan slutresultatet bli mer framgångsrikt än vad staden eller frivilligorganisationen kan uppnå var för sig. Det är dock viktigt att komma ihåg att staden har det yttersta ansvaret, det frivilliga arbetet får aldrig ersätta stadens ansvar.

Många frivilligorganisationer får kommunala bidrag till sin verksamhet och driver bl.a. härbärgen, dagverksamhet och olika boenden. Bidragsgivningens syfte är att stödja sådan verksamhet som kan förstärka och komplettera den verksamhet som bedrivs i stadens egen regi. Även om det frivilliga sociala arbetet inom dessa organisationer är ideellt är det, vid stadens bidragsgivning, av vikt att det alltid finns en kvalificerad ledning och att synsättet vilar på erfarenhet och kompetens inom området.

Människors engagemang och empati måste tillvaratas. Under 2002 startades, på stadens initiativ, en volontärbyrå. Den som vill komma i kontakt med en frivilligorganisation för att själv göra en insats kan få denna kontakt genom volontärbyrån och frivilligorganisationerna kan söka kontakt med frivilliga.

HIV/AIDS

Under 2003 startade Järva mansomtagning. Mottagningen drivs huvudsakligen av landstinget men får även stöd ur socialtjänstnämndens HIV/AIDS-anslag för att mottagningen skall ha resurser att arbeta HIV-förebyggande. HIV/AIDS-anslaget är i grunden ett statligt stöd som fördelas jämnt till de tre storstäderna och regionerna. Över hälften av alla HIV- eller AIDS-smittade i Sverige är bosatta i Stockholmsområdet men enbart en tredjedel av det statliga stödet går hit. Det innebär att det statliga stödet, för stadens del, inte räcker till den verksamhet som skulle behövas. För att staden skall kunna göra insatser i nivå med dem som görs i övriga storstäder krävs en mycket hög egen finansiering. Staden skall därför arbeta för en fördelning av anslaget som dels följer antalet HIV-/AIDS-smittade, dels tar hänsyn till smitto- och spridningsrisk.

Fler människor i arbete

Socialtjänstnämnden och integrationsnämnden skall i samverkan utveckla arbetet med att öka antalet förvärvsarbetande och därmed minska behovet av ekonomiskt bistånd. Under året skall arbetsformerna ses över och ett överförande av vissa av dessa frågor till arbetsmarknads- och integrationsberedningen utredas inom ramen för översynen av stadens politiska organisation (SPO).

Under högkonjunkturen minskade antalet personer i behov av ekonomiskt bistånd i snabb takt, något som ledde till förändrade krav på socialsekreterarnas

arbetssätt. Denna minskning har stagnerat, men det finns trots detta anledning att se över möjligheterna till att fler socialsekreterare övergår till mer fältförlagt arbete. Gruppen socialsekreterare skall ges goda möjligheter till kompetensutveckling.

Lokalfrågor

I staden finns tre genomförande- och referensgrupper som arbetar med ny-, om- och tillbyggnader av boenden och lokaler. Kommunfullmäktige har också beslutat att tillsätta en genomförandegrupp för förskolelokaler. Kommunstyrelsen skall se över gruppernas ansvar och organisation i syfte att ta fram en ny arbetsordning där befintliga grupper ersätts.

Staden skall ha en hög kompetens och specialistfunktion vid beställning av ny-, om- och tillbyggnader av verksamhetslokaler. Nämnderna kan köpa beställarstöd av Lokal- och byggnadskonsulterna (LoBen) inom socialtjänstnämnden och av delar av utbildningsnämndens lokalavdelning. För att utveckla stadens beställarstöd ytterligare skall socialtjänstnämnden och utbildningsnämnden ta fram ett förslag till sammanslagning av dessa två funktioner. Den nya enheten skall även fortsättningsvis vara uppdragsfinansierad.

EU-frågor

Socialtjänstnämnden ansvarar för att samordna EU-frågor inom socialtjänstområdet. Det gäller såväl information och utbildningsinsatser till stadsdelsnämnderna som samordning av insatser och projektansökningar för både socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna.

Budget 2004

Kostnaderna uppgår till 1 135,3 mnkr och intäkterna till 396,8 mnkr, vilket är en ökning av kostnaderna med 7,9 mnkr jämfört med föregående år och oförändrade intäkter. Förändringen beror främst på ökade kostnader för hemlösa, akutplaceringar av barn, ledsagarservice och LSS-kollo. Vidare beror förändringen på minskade kostnader för kompletterande bostadstillägg, som har upphört. Medel för förmedling av sociala och medicinska förturer har överförts till Kommunfullmäktige m.m.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Förslaget till budget 2004 och inriktning för 2005 och 2006 för **Socialtjänstnämnden** godkänns.

Förändring mellan kommunfullmäktiges budget 2003 och kommunstyrelsens förslag till budget 2004 redovisas i bilaga 1:30.

Reservationer och yrkanden redovisas i del 2 till denna budget.

Utdrag ur kommunfullmäktiges protokoll den 16 juni 2003

Beslut

Kommunfullmäktige hade alltså beslutat att

- * bifalla kommunstyrelsens förslag.